

България и ратифицирането на Лисабонския договор

Месец ноември се оказва изпълнен със знакови за хода на европейска България събития. На 13 ноември, петък Чешката република депозира последната оставаща ратификация на Лисабонския договор. Така влязоха в сила реформите за функционирането на Европейския съюз. Два дни след съдбоносния петък, софиянци пък избраха за първи път жена-кмет на града. Същевременно бе приет и бюджета на новото правителство за 2010 година.

След като бе одобрен на втори референдум в Ирландия, Лисабонският договор получи доверието и на Чехия. И в този случай не липсваха трудности и напрежение. Чешкият президент и евроскептик Вацлав Клаус коментира, че е „фундаментално несъгласен“ с решението на Конституционния съд да обяви Лисабонския договор за непротиворечаш на конституцията на страната. Той добави, че „Чехия престава да е суверенна държава“. Въпреки това последователят на австрийската икономическа школа за свободен пазар е принуден да се съобрази с решението на Конституционния съд, даващ зелена светлина за влизането в сила на Договора за рефор-

ми на Европейския съюз. А какви са всъщност основните реформи, които налага договорът от Лисабон? С цел да се увеличи демократичността и прозрачността на системата, се засилва ролята на Европарламента, който получава нови правомощия относно бюджета на ЕС и международните договори. Хартата за основни права (граждански, политически, икономически и социални) се включва в първичното европейско законодателство и на клаузите ѝ се дава задължителна юридическа сила.

Трябва да се спомене обаче и изключението направено за Великобритания, Полша и Чехия, които остават правно необвързани с Хартата. Договорът за първи път изрично посочва и възможността на страна-членка да напусне съюза. Към усилията да се засили демократичността на съюза трябва да се прибави и фактът, че от 2014 г. изчисляването на квалифицирането мнозинство при гласуване ще се базира на двойно мнозинство – на страни членки и брой хора. Двойно мнозинство ще бъде постигнато, когато решението е взето от 55% от държавите, представляващи най-малко 65% от населението на ЕС. Същевременно статутът на единно юридическо лице на съюза ще уве-

личи правомощията му за преговори, правейки го по-ефективен на световната сцена. Безспорно най-коментирани остават двата нови поста – президент и външен министър на ЕС (high representative или върховен представител ако трябва да сме съвсем точни). След месеци на догадки, предположения и спрягане на различни имена, включително това на бившия британски премиер Тони Блеър, обществеността научи, че европейските лидери са се спрели на две сравнително непознати фигури. Белгийският дясно-центристки министър-председател Херман Ван Ромпой става първият президент на Европейския съюз, а комисарят по търговски въпроси в Европейската комисия Катрин Аштън (лейбъристка) ще е новият външен министър на съюза. Очаква се новите постове да увеличат въздействието и съгласуваността на външната дейност на ЕС.. След обявяването на конкретните имена обаче, европейската преса оспорва възможността на тези непознати лица, почти без опит във външната политика, да стоят като равни на световната сцена до фигури като Обама, Ху Цзинтао и Путин. От друга страна, и двамата нови представители на Европейския съюз са дискретни хора на компромисите, което ще им помогне в усилията за сплотяване и изглаждане на търканията между страните членки и постигането на единна позиция по сложни международни въпроси. А именно това е едно от нещата, към които се стреми съюзът, преминал през достатъчно разногласия относно проблеми засягащи външната политика. България преживявя сляпото хвърляне от обятията на една супер сила

(навремето СССР) в тези на друга (САЩ в първото десетилетие на прехода ни), което не носи толкова облаги, колкото изглежда на пръв поглед. Една умело водена външна политика означава защитаване на националните интереси, наличие на достатъчно стратегически партньори и в някои моменти – силата да кажеш не. Оценката на някои партии в България на енергийните проекти с Русия (главно „Южен поток“) като рискови или неправилни поради опасността да „разсърдим Брюксел“ показват политическо късогледство. Още повече, че самият ЕС не се обявява против тези проекти. Шансът страната ни да бъде енергийно обезпечена и да стане основен енергиен възел в снабдяването на Югоизточна и Централна Европа не може и не трябва да бъде пропуснат. След противоречивите си първоначални коментари по енергийните проекти (АЕЦ „Белене“, „Бургас- Александруполис“ и „Южен поток“), новото българско правителство осъзна какво може да загуби и засега сериозни промени

или отказ от значимите проекти не се очакват. Една от целите заложили в Лисабонската стратегия (предвиждаща чрез необходимите реформи да превърне ЕС в най-динамичната и конкурентноспособна икономика в света към 2010г) заслужава особено внимание, най-вече за нас българите. Минимумът от средства заделени за научно-изследователска дейност според Лисабонската стратегия трябва да достигне 3% от брутният вътрешен продукт на всяка страна. В България парите отделени за наука са под 0,5% от БВП, а още по-изненадващи звучат намеренията на правителството тези средства да бъдат намалени с 35%. Изказванията на финансовия министър Дянков, че по време на криза не може да бъдат заделени толкова средства за наука са изключително противоречиви. И докато западните ни съседи се стремят да увеличават разходите за научно-изследователска дейност, или поне да не ги намалят по време на криза, българската стратегия по въпроса очевидно е различна. Може

би и поради това нехайство, проявявано години наред към този важен сектор, мястото на БАН в класацията на научните институции в световен мащаб е 374, на СУ „Св. Климент Охридски“ – 986, а на МУ София – 2064. Обезпокоителна е и тенденцията от последната година, която се наблюдава при свободата на словото. България пада с 9 места в класацията за свободни медии на Репортери без граници и в момента се намира на 68 място. Освен това Европейската комисия заведе дело срещу България относно софийската система за битови отпадъци. Въпреки сложността на проблема, който се проточва вече с години и трябваше отдавна да е намерил решение, от софийска община декларират, че не са съгласни със становището на ЕК. МВР, Министерството на околната среда и водите и столичната община са изпратили писмено възражение до Европейската комисия. Сблъсквайки се с все по-високи изисквания, а и очаквания от европейско равнище, сред българите като че ли се наблюдава известно объркване. Както пише Deutsche Welle – 20 години след падането на Стената, Източна Европа е загубила много от еуфорията по капитализма. А българите са сред най-недоволните. В Украйна подкрепата за преминаване от комунистическа към многопартийна политическа система е намаляло с 42%, в България съответният процент е 24. Само 15% от българите са доволни от живота си. Безспорно на нас българите няма да ни навреди, ако спрем да виждаме нещата само в черно и бяло и ако започнем да извличаме поуки от историческите грешки, като същевременно чрез повече приемственост запазим това, което си заслужава. Никому нужно е безрезервното упование и очакване на „спасителя“, който ще ни изведе до обетования Запад. Може би просто е време да започнем да вярваме повече в самите себе си. Защото както казваше един американски лингвист „ако действаш така сякаш няма възможност за промяна към добро, такава промяна със сигурност няма да има“.

Българският кандидат за еврокомисар Румяна Желева получи ресора „Международно сътрудничество, хуманитарна помощ и реагиране при кризи“, съобщи президентът на ЕК Барозу. Тя ще работи в тясно сътрудничество с новоизбрания върховен представител на ЕС по външната политика Катрин Аштън.

Желаното от много източноевропейски държави ресор „Разширяване и политика по добросъседство“ получава чехът Щефан Фюле. Румъния получи ключовия ресор „Земеделие и развитие на селските райони“. Вивиан Рединг (досега еврокомисар по телекомуникациите) ще отговаря за важния за България ресор „Правосъдие, основни права и гражданство“. За енергетиката ще отговаря германецът Гюнтер Йотингер, а Франция най-после успя да вземе вътрешния пазар, за който мечтае от години.

Деян Костов